

www.mosseboletet.se

KLASSISKA KLASSRESOR

JAKOB HERMAN NATANAEL NEANDER

FAMILJEN NEANDER

I FINNERÖDJA
OCH LITE HÄR
OCH VAR I
SVERIGE

ÖVERSIKTLIG
KARTLÄGGNING

Mariestad
i februari 2021

Alf Gunnarson

Här är icke jude eller grek, här är icke träl eller fri,
här är icke man och kvinna: alla ären I ett i Kristus Jesus.

Galaterbrevet 3:28 (1917 års bibelöversättning).

Kapitlet FÖRORD som varit med i de tre föregående delarna
finns som SLUTORD (sist i denna sammanställning).

INNEHÅLL

UPPSALA - FRÖTUNA -
OCKEKBO

GÅRDSJÖ

MERA OCKELBO

ESTUNA I UPPLAND

EN MEMOAR AV
HERMAN NEANDER

SVENSKA DAGBLADET

NEANDER OCH SÖDERBLOM

KYRKOHERDE I GÄVLE

MERA STORT OCH SMÅTT
I SVENSKA DAGBLADET

UR EN UPPSLAGSBOK

GÄVLE OCH LEKSAND

SLUTORD

JAKOB HERMAN NATANAEL NEANDER

Om man befann sig i Uppsala vid förra sekelskiftet och inte var höjdrädd, kunde man klättra upp i ett av domkyrkans torn och ha den utsikt som visas här uppe. Höjdrädda eller inte men många år i sträck fanns det en eller flera Neandersöner från Finnerödja vid universitetet. Herman Neander var där från mitten av 00-talet till den 2 februari 1912.

Gustavianum var väl mera i storebror Gustaf Neanders intressesfär. Det hörs ju på namnet ☺ och av att han hade studerat medicin i Uppsala några år före Herman. Den teologiska fakulteten var Hermans hemvist och där kanske man rynkade lite på näsan åt *Gluntarne*, som Lidköpingssonen Gunnar Wennerberg hade skrivit ett halvsekel tidigare. Den där - *Gluntens flamma* - (bild här uppe t. h.) är rätt skön.

Glunten: *En gång var jag mycket, mycket kär . . . // Magistern: Skål, min bror, för alla gamla minnen!*
// Glunten: *Jag var rik, som självaste de Geer . . . // Magistern: Klang! Gutår! och fröjda dina sinnen!*
// Glunten: *Allt är slut. De lustar snöda längesedan äro döda; och min flammas rosenröda läppar redan upphört glöda. // Bägge: Nå, vad gör det? Här ska' vi sitta den hela guds da' n, stoppa vår pipa och vrida vår kran; här ser du den, som är gammal och van båda' vid förtal och chikan. Ja, det ge vi fan! Strunt uti skvallret och pratet i sta' n!*

Teologiska fakulteten 1911, fr. v: Professorerna Herman Lundström, Adolf Kolmodin, Nathan Söderblom, Erik Stave, Einar Billing och N. J. Göransson.

Den 2 februari 1912 började allvaret för Herman Neander. Han kom till Frötuna sockens kyrkby, där komminister Arvid Ulrik Georg Lagerstam, hustrun Anna Wallin och fyra barn huserade i prästgården.

*Förord Herman Neander till v. pastor 85/95 Luleå län
Tjänstgöring för v. Uppsala 2/12*

Frötuna kyrkorum.

Efter tio månader begav sig Herman Neander till Ockelbo. Där hade komminister Anders Gustaf Bergbom (68) avlidit i maj månad 1912 och Herman Neander (27) efterträdde denne (Bergbom) som komminister.

Det fanns en kyrkoherde i Ockelbo församling under Herman Neanders tid som komminister, så det var kanske något obetänksamt (i förra delen) att placera den nye komministern i prästgården, fast så länge han var ungt var det nog där han bodde i den mäktiga träbyggnaden.

Var han än bodde så hände det en hel del i hans liv år 1913. Vi minns kanske att flera i familjen Neander bodde och verkade i Luleå (Hälsan) och flyttade till det nyetablerade sanatoriet i Sandträsk det året.

Interiör: Ockelbo kyrka.

Från Ockelbo i Gästrikland: en avstickare till Gårdsjö och Västergötland.

GAMMALT OCH NYTT MÖTTES I GÅRDSJÖ RUNT SEKELSKIFTET 1800/ 1900

Under första hälften av 1900- talet utvecklades Gårdsjö stationssamhälle från ingenting till någonting. Det var lyckan att bli grenstation mellan Västra stambanan och Västergötland- Göteborgs Järnvägar (VGJ) som möjliggjorde detta.

År 1890 fanns det tre hus i det som skulle bli stationssamhället: en banvaktsstuga och två andra små röda hus. På Gårdsjö gård, några kilometer söderut mot Åsebol, fanns emellertid en driftig man som hette August Andersson. Denne utvecklade gården till ett företag som sålde förädlade trävaror, kol och torvströ med mera. År 1884 lyckades August Andersson få Statens Järnvägar att bygga ett sidospår, där Gårdsjö gårds produkter lastades på järnvägsvagnar och skickades ut i landet.

Persontågen hade gått Gårdsjö förbi men år 1896 fick man tågen att stanna för på- och avstigande. Man kunde till och med köpa biljett - hos banvakten - till närliggande stationer. När så VGJ- s smala spår var utlagda ända fram till Gårdsjö (1910) började stationssamhället växa. Redan 1907 stod ett stationshus (bättre begagnat från Kumla) på plats och snart fanns det ett hotell, en skola, affärer och det ena bostadshuset efter det andra. Då hade August Anderssons son, Richard Sjögård, tagit över på Gårdsjö gård som disponent och vidareutvecklare och han hade hela tiden ett finger med i spelet om Gårdsjö samhälles utveckling.

Stationen och personal 1910. Hotellet i bakgrunden.

August Andersson, stinsen Lindholm och Richard Sjögård.

Arbetslag på stationen 1917.

Bilder från boken *Hova- Älgårås* (1973).

Den 16- 17 oktober 1913 skedde något viktigt i Herman Neanders liv.

Det var en torsdag och han var på väg till järnvägsstationen i Ockelbo.

Han passerad ordenshuset och Villa Villekulla:

och köpte en tur och retur- biljett till Gårdsjö.

Det blev vigsel i Hova:

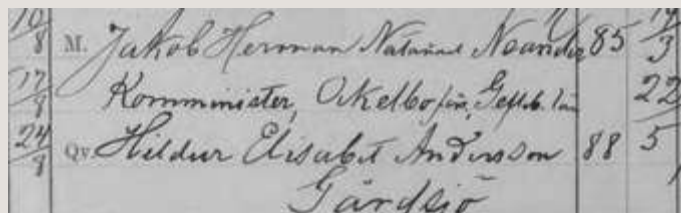
Prästgården (observera velocipeden) och kyrkan i Hova.

Vigsellärdaren, kyrkoherde Ernst Lexell och kyrkans interiör.

Det skulle sitta bra med ett foto av bruden Hildur Elisabet.

Jag har skickat förfrågan till nutida släkting om foto. Det blev tyvärr negativt svar.

Ernst Lexell skrev läsligt.

Efter bröllopsfestligheterna i Hova och Gårdsjö återvände Herman Neander (28) till Ockelbo och medförde sin hustru, Hildur Elisabet (25) och ett drygt år senare föddes deras dotter Elsa Elisabet i Ockelbo.

Familjen Andersson i Gårdsjö år 1913:

Godsägaren Anders August Andersson (67) och hans hustru, Tilda Maria Andersdotter (53) var komna från Udenäs socken, via Fredsberg. De hade sonen Rikard Agaton (32) och döttrarna Vendela Maria (30), Ester Josefina (27) och Hildur Elisabet (25).

Rikard (senare Richard) Agaton tog sig namnet Sjögård.

Hildur Elisabet var skriven i hemmet hela tiden fram till giftermålet.

Åter till Ockelbo.

Herman Neanders yngre bror, Sixten Alexius, bodde i Ockelbo åren 1913- 17.

Hermans och hans syskons mor, Christina Erikdotter (66) och hennes syster Carolina (63) flyttade från Luleå till Ockelbo på hösten 1913. De bosatte sig i Säbyggeby nr 7 i Ockelbo socken, några kilometer norrut från socknens centrum.

Christina Erikdotter avled (lunginflammation) i augusti 1915. Hon befann sig vid den tiden i Hova och begravdes i Finnerödja. Hennes syster Carolina, som följt henne genom åren, bodde kvar i Ockelbo.

Bild: Säbyggeby, nästa sida.

Säbyggeby i Ockelbo socken.

Så snyggt och prydligt det var i den by, där Christina och hennes trogna följeslayerska, systemen Carolina, bodde någonstans inom bildens (där uppe) ram.

Snart ska Herman Neander och hans lilla familj flytta till Uppland. Förra gången var han ensam där och då var det Frötuna. År 1930 blev det Estuna.

Men först ska vi stanna upp lite inför det faktum att Christina Erikdotter lämnade jordelivet på sommaren 1915.

Vid begravningen i Finnerödja samlades säkert hennes söner och dottern. Gustaf Verner (41) och Karl August Bernhard (39) kom från Sandträsk, Ernst Albin (37) och Henrik Rudolf (23) från Kiruna, Nils Erik Simeon (32) från Kristinehamn, Anna Teresia (31) från Lidingö och Jakob Herman Natanael (30) och Sixten Alexius (26) från Ockelbo.

Anmärkning: Den ålder (XX) de uppnådde det år som modern avled.

Finnerödja kyrka förr.

ESTUNA I UPPLAND

Kyrkan invändigt i äldre tider här uppe. Nere. Ute och inne i nutiden.

Socknens centrum, med kyrka, prästgård och skola.

✓	Eriksson Karolina		51	10/1	Tjuvtröja, Skaraborgs l.	2	Ockelbo 20%
-	Anna Amanda Jansdotter	Briga	79	7/2	Edabo	2	G. B. 171
✓	Neander Jakob Herman Neander	Fjörskär	85	19/3	Tjuvtröja, Skaraborgs län	13 20/19	Ockelbo, 20% Gäddede län
✓	h. Hilbur Elisabet Andersson		88	22/5	Häva Skaraborgs län	2	" "
✓	d. Elsa Elisabet Hermine		14	13/11	Ockelbo	2	" "

Moster Carolina (numera Karolina) fick följa med till Estuna. Hon avled där i november 1932. Elsa Elisabet fick sent omsider en syster: Karin Elisabet Kristina, år 1929 (hon föddes i Engelbrekts församling, Stockholm).

Karin Elisabet var yngst bland sju kusiner Neander. De var inte fler. Åtta syskon (som nådde vuxenliv) från Körningstorp i Finnerödja socken fick tillsammans sju barn. Ja, d. v. s: de fick ju inte barn tillsammans. Ni förstår hur jag menar. ☺

Herman Neander var visserligen kyrkoherde i Ockelbo och Estuna men det kallades på vikarier titt som tätt, ty han var inte bara präst. Han var även en kyrkans kurir.

EN AV MINA FAVORITBILDER

Elsa Brändström, 1888 - 1948, Känd som Sibliens ängel. Verksam under första världskriget som hjälparbetare och andra krigsdrabbade länder. Här sitter hon andra från vänster i fånglägret i Totskoye i Sibirien 1916. Med på bilden är också Anna Linder, Herman Neander och Kleberg.

Bildtext Sjöbergs bildbyrå.

Herman Neander var 31 år och präst i Ockelbo församling i Gästrikland. Där var det nog ganska lugnt men ute i Europa pågick det ett krig - och inte bara ett. Det pågick flera krig, med mer eller mindre rörliga fronter.

I öster var det ryska tsar- riket på fallrepet och det sovjetiska låg i startgroparna och där satt Herman Neander (och hans kompis Kleberg) med röda kors- bindlar på vänster överarm - i allsköns ro som det ser ut - på en veranda till ett timrat hus och drack te med Elsa Brändström (och hennes kompis Anna Linder).

Samovaren står där som en liten stilig staty på det runda bordet med vit duk och äkta porslin, tillika glas. Jag återkommer till Herman Neanders resor i kyrkans tjänst

EN MEMOAR

Mitt i min berättelse om Herman Neander vill jag nu låta huvudpersonen själv komma till tals. Följande är hämtat från en publikation *Fyrtiofem svenska män och kvinnor om sina mödrar*:

Sju studenters moder Av Herman Neander

Av gammalt datum är hembygds känslan. Dess styrka är obetvinglig. Ord som Heimweh i tyskan, home-sickness i engelskan, mal du pays i franskan vittna om dess universalitet. Redan den romerske skalden Ovidius sjunger: *O, vilken sällsam makt oss binder vid fädernebygden, outplånlig och ljuv lever i minnet dess bild. Därför blir det också alltid högtid i själen, då tankarna gå till hemmet.*

Det är särskilt tre minnen som bli levande för mig, då jag nu på gamla dagar gör en sådan färd hem och låter bilden av mor träda fram inför mig. Det mesta från barndomen flyter i övrigt samman i en obeskrivbar känsla av tacksamhet över att ha fått växa upp i ett hem, där far och mor trots stora ekonomiska bekymmer in i det sista gävo åt hemmet med de många barnen prägeln av spontan och ursprunglig familjelycka. Min fars kontanta årslön som folkskollärare nådde icke 800 kronor. Därtill kom fri bostad och vedbrand jämte några tunnland åker. Vi voro åtta barn som nådde mogen ålder, tre dogo som små. Först som vuxen, då jag själv fått familj, har jag kunnat riktigt fatta och värdera det storslagna i fars och mors fostrargärning. Alla fingo vi gå studievägen. Vid Karolinska läroverket i Örebro ha sju neandrar förvärvat vita mössan, och min syster har genomgått Fernanderska flickskolan i samma stad.

Vad mor betydde för hemmet blev vid ett tillfälle särskilt klart. Minnet därav kan aldrig utplånas. Det var vid sekelskiftet. Mor låg sjuk – dubbelsidig lunginflammation. Vi voro alla hemma utom min äldste broder, Gustaf Neander. Han var då medicine studerande och tjänstgjorde under sommarferierna vid badorten i Borgholm. Hur hjälplösa stodo vi icke alla vid sjukbädden! Läget var kritiskt. Telegram blev sänt till min bror, som skyndsamt kom från Borgholm. Jag kan ännu se inför mig fars förtvivlade blick inför det ovissa. Skulle alla strävanden ha varit förgäves? Utan mor kunde hemmet omöjligt bestå – fattigdomen skulle spränga det. Mor var det sammanhållande bandet. Timmarna gingo, krisdagarna passerade – livet fanns ännu kvar, men hjärtat orkade ej längre, sedan febern gått tillbaka. Det var bokstavligen som att sitta i dödens väntrum.

Det är något från mors sjukdomsdagar som satt spår för alltid. Jag lämnade en dag sjukrummet och gick bort mot skogen. Allt hopp syntes vara ute, och jag hade ej kraft att se mor dö. Det brottades inom mig mellan förtvivlan och stilla resignation. Jag bad till Gud. Det var länge jag vandrade. På hemvägen flyger en vit duva emot mig. Hon kom från det håll, där hemmet låg, och det kändes som om hon hade ett budskap till mig. Hon belystes så sällsamt av solljuset och försvann vid skogsranden. Aldrig har jag efteråt i mitt liv haft en så stark psykisk upplevelse. Det måste ha varit en vision. Jag blev övertygad, att något särskilt hade hänt, och skyndade hemåt. Mor hade kommit tillbaka till livet. Krisen var överstånden.

Min mor var snart åter mitt uppe i sin gärning, ty hon var av starkt virke – bonddotter från en gård vid sjön Unden i Tiveden, en gård som i tre sekler varit i hennes släkts ägo. Det var för min mor ett krävande arbete att ha hushåll på två ställen, dels för far och för de små hemma och dels för oss i Örebro. I regel voro vi alltid tre som studerade samtidigt i Örebro. En syster till min mor skötte skolhushållet. Hon fick så gott som all proviant från hemmet. Där var vävstolen ständigt i gång, en byskomakare lappade skor och gjorde nya, en by- skräddare sydde kläder, mor bakade bröd, och den stora julslakten försåg skolhushållet med saltat kött under så gott som hela läsåret. I kontanter kunde min far sända endast omkring tjugo kronor varje månad.

Redan år 1904 blev mor ensam med sina åtta barn. Far dog den 15 maj 1904 – utarbetad. Den äldste sonen, Gustaf Neander, var då 30 år, den yngste 12 år gammal. Nu gällde det att icke misströsta. Min mor fick föra ett ambulerande liv – första åren skötte hon skolhushållet i Örebro för mina två yngre bröder, som ännu ej tagit studentexamen. Men som mors pension som folkskollärareänka var omkring 300 kronor om året, måste hon ha inackorderingar för att få skolhushållet att bära sig.

När Örebrotiden avslutats år 1911, gick min mors färd upp till Norrland, där Gustaf Neander då var sanatorieläkare. Från Luleå gick år 1913 färden till Ockelbo, där jag fick förmånen ha mor de två sista åren av hennes levnad. Uppbrottet från hembygden, de ständiga flyttningarna och mångahanda bekymmer bröt mors krafter – i pernicios anemi avled hon den 4 augusti 1915, nyss fyllda 68 år. Det blev ett särskilt skimmer över uppbrottet. Ty mor fick sluta sina dagar i hembygden – Tiveden – dit

hennes tankar och längtan så ofta gått under vandringsåren 1904–1915. Hon dog i min hustrus hem – en mil från den plats, där det skolhus ännu står kvar, där hon i tre decennier strävat som maka och moder. Hon hade fyllt sin gärning.

*Vår mor, du lagt ditt vita huvud ned
till ro ifrån den långa arbetsdagen.
Du ler i sömnen, vilans djupa fred
sitt skimmer gjuter på de kära dragen.*

*Lång var din vandring, ofta tung och hård,
men av ett sällsamt öde sist den leddes
till hemmets nejd, till vänlig frändegård,
där hägn och hem den döende bereddes.*

*Ett tack ifrån oss alla och för allt!
Det finnes band, som ej i döden brytes;
och som vårt minnes ljusaste gestalt
du står, hur år och öden än förbytes.*

*Sov lugnt, vår mor, vid sidan av vår far,
sov i din tro, som höll ännu i döden,
att sista färden ej mot mörker bar
men hän mot gryningen och morgonglöden.*

/Sixten Neander./

Att mor så heroiskt kunde bära upp det hela under ett skede, då alla barnen voro oförsörjda – minnet därav kan aldrig förblekna. Liksom far blev överansträngd, så blev ock mor – men hennes livs vilja var obruten intill slutet. Det tredje förblivande minnet av mor hör samman med de allra sista veckorna av hennes levnad. Jag fick kallelsen att gå ut bland krigsfångarna – ett arbete som för mig varade i fyra år, därav bortåt tre år i Ryssland och Sibirien. Kallelsen kom i juli månad 1915. Mor bodde då som förut nämnt hos mig i Ockelbo, där jag var komminister. Det var svårt att besluta sig för uppdraget – icke minst svårt att skiljas från mor, som nu var märkt av förgängelsen. Vi hade ingående samtal. Och jag kan säga, att det var mor som sände ut mig till krigsfångarbetet. Hon hade en ovanligt stark vilja och klar blick för realiteter. Upprepade gånger bad hon mig att göra vad jag kände vara min plikt och att ej låta mig hindras av oro för henne. Genom sin frimodighet hjälpte hon mig över ovissheten. Jag meddelade Nathan Söderblom, att jag accepterat kallelsen, som närmast utgått från kristna studentvärldsförbundet genom Dr. Mott. I mitten av augusti månad 1915 skulle jag börja arbetet bland ryska krigsfångar i Tyskland och Österrike-Ungern. Den sista ämbetsgärningen jag utförde i Sverige före mitt krigsfångarbete var att i min hembygds kyrka – Finnerödja – jordfästa min moder.

De nu anförda trenne minnena äro för mig heliga minnen. De bevara för mig outplånligt bilden av min mor. När de träda fram och så sker ofta har jag mor hos mig levande och verklig.

Så skrev Herman och så diktade Sixten Neander.

HERMAN NEANDER I SVENSKA DAGBLADET

Det skrevs en hel del i tidningarna om prästen från Ockelbo som reste runt och missionerade, höll jag på att skriva. Fast det gjorde han ju inte i den mening som ordet fått i missionärssammanhang.

Svenska kyrkan, med Nathan Söderblom som ärkebiskop från 1914 eller snarare: Nathan Söderblom, med Svenska kyrkan som plattform, arbetade för fred och förståelse för andra trosåskådningar (ekumeniska frågor). Herman Neander var en av Nathan Söderbloms *utsända medarbetare* och det skrevs många brev dem emellan. Till dessa återkommer jag. Nu ska jag läsa omkring hundra år gamla tidningar. Svenska Dagbladet blir det, eftersom jag har tillgång till det arkivet

26 april 1915:

*Gammalsvenskby
behöfver hjälp.
Ett nödrop från folkskollära-
ren Kr. Hoas.*

Kyrkoherde Herman Neander, som varmt intresserar sig för den svenska kolonien Gammalsvenskby i Syd-ryssland, har tillstållt Dagens Nyheter en vädjan om hjälp för denna svenskar- nas yttersta utpost i öster. En egen kyrka har man lyckats bygga i kolonien. Förra året fick man svensk skola och nu hade man hoppats att också få dit en svensk präst. Men kriget har grusat denna förhoppning och på samma gång dragit äfven andra olyckor öfver Gammalsvenskby. Härom skriver byns skollärare Hoas till kyrkoherde Neander i ett bref från Tiflis, där han tjänstgör i den ryska armén:

"Käre broder! För ungefär en vecka sedan sände jag dig ett vykort med en hälsning härifrån. Undrar om du fått det. Försöker ännu en gång sända dig ett, emedan jag tror att mitt förra ej kommit fram. Från Gammalsvenskby ingå alltjämt sorgliga underrättelser. Smittosamma sjukdomar härja där, som kräva många offer, i synnerhet bland barnen. Tillståndet i andligt afseende är äfven det mest bedröfliga man kan tänka sig. Gudstjänst hålles knappt. Församlingen är såsom får utan herde. I ekonomiskt hänseende är det icke heller mycket bättre. Alla resurser äro uttömda. Huru det nu skall gå för min familj vet jag ej. — Hjärtliga hälsningar till alla från din tacksamt till- gifne Kristoffer Hoas."

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

Människor på flykt av olika anledningar är ju inget ovanligt, det visar även vår historia. En mindre känd förflyttning hände på 1700-talet. Det handlar om en liten koloni med svenskar, som har sina rötter på Dagö, en ö utanför Estlands kust. När Sverige förlorade Estland till Ryssland vid freden 1721, så ändrades villkoren för svenskarna. De kämpade för att behålla sitt språk, seder och bruk och hade en stark känsla för fäderneslandet. Den ryska kejsarinnan Katarina II hörde talas om de besvärliga svenska bönderna på Dagö och beslöt att flytta dem till Ukraina, ett nyeroövat område som skulle exploateras.

Det var en grupp på cirka 1200 personer, som begav sig österut år 1781 på den långa vandringen. De färdades från Dagö via Moskva till en plats norr om Svarta Havet. Bosättningen kom senare att kallas Gammalsvenskby. Det var en sträcka på cirka 200 mil och tog ett år för dem att komma fram och då var det endast cirka 500 överlevande kvar.

De byggde upp byn men levde under mycket svåra förhållanden. I början av 1920-talet kom hjälpsändningar från Sverige med hjälp av Röda korset. Efter ytterligare några svåra år var deras enda räddning att försöka ta sig till Sverige, det hade alltid funnits en längtan tillbaka.

Åter till Sv. D. Här: 14 augusti 1915:

**Glädje i Gammel-
svenskby.**

**Slutredovisning från pastor
Herman Neander.**

Som bekant har en liten insamling gjorts för våra genom kriget nödställda blodsfränder i Gammalsvenskby i Sydrussland. Postgången dit ned har varit synnerligen långsam. I början af juni afsändes 400 kr., och först i dag har meddelande kommit, att de lyckligt nått bestämmelseorten. Folkskollärarens

hustru fru Hoas skriver bl. a. följande: "Ett varmt och innerligt tack på alles vägnar, som fått del af gåfvan! De ha varit så glada och tacksaamma, ja, mer än en har gråtit glädjetårar öfver den oväntade och kärkoma hjälpen, ty deras mjölförråd var redan slut, och de visste ej, huru de skulle få det dagliga brödet. Som pastorn ser, har jag mest tänkt på dem, som blifvit direkt lidande genom kriget, i all synnerhet som det sedvanliga underhållet uteblifvit flera månader. Alla ha bedt mig hälsa och tacka välgörarna så innerligt mycket. Huru glada äro vi ej, att vänner och stamfränder i Norden så kärleksfullt tänkt på oss och kommit oss till hjälp i nödens tid!" —

**Svensk prästman till de
ryska krigsfångarna.**

(Enskildt till Svenska Dagbladet.)

GÄFLE, onsdag. Komministern Herman Neander i Ockelbo har på uppdrag af ärkebiskopen afrest till Tyskland för att verka bland de ryska krigsfångarna därstädes.

26 augusti 1915.

Slaget vid Sommes avslutades
i november 1916.

**Pastor Neanders arbete i
tyska fånglägren.** Från de tyska kristliga föreningarnas af unga män och den tyska kristliga studentföreningens "Kriegsgefangenerhilfe" har gjorts framställning till svenke ministern i Berlin att hos ärkebiskop Söderblom söka utverka förlängd tjänstledighet för komminister H. Neander i Ockelbo, för att denne må få fortsätta det välsignelsebringande arbete bland de ryska krigsfångarna i Tyskland, som han utfört i de nämnda föreningarnas

4 december 1915.

Kejsarparet Vilhelm II
och Auguste Viktoria
(o. 1910).

Bland ryska krigsfångar i Tyskland. Pastor H. Neander, som under ett halft år deltagit i det religiösa och kulturella arbetet bland krigsfångarna i olika läger i Tyskland håller fredag afton på K. F. U. M:s hörsal föredrag om sina intryck från vistelsen bland särskildt de ryska fångarna. Föredraget belyses med skioptikonbilder efter fotografier till stor del tagna af talaren. Behållningen från föredraget tillfaller arbetet bland krigsfångar.

möjligen skulle kunna få denna match,

9 mars 1916.

**Pastor Neander i audiens
hos tyska kejsarinnan.**

BERLIN, tisdag. (Sv. T.) Kejsarinnan mottog i dag i Neues Palais i Potsdam pastor Neander från Sverige, som efter att ha besökt fångläger i Ryssland och Tyskland anländt hit.

15 november 1916.

Kyrkan avslutar sin mission bland krigsfångarna.

Pastor Neander åter från sin fyraåriga verksamhet.

Ett arbetsfält som sträckt sig från Ryssland till Japan.

Kommunist Herman Neander.

Efter nära fyra års så gott som oavbruten verksamhet bland krigsfångar av skilda nationaliteter och slutligen en hemresa jorden runt, passerade i går kommunisten i Ockelbo Herman Neander Stockholm på väg till fortsatt arbete i den församling, till vilken han är knuten och som säkert väntat och saknat honom.

ligt i detta humanitära syfte. Därjämte framställdes från den tyske prästman-

Pastor Neander berättar om fångarna i Sibirien.

Kommunist Herman Neander.

"Hjälte krigsfångarna i Sibirien!" Med dessa böner börjar och slutar Ernst Döding det tryckta, som i dagens tidning är svenska hjälpsamfundets för krigsfångar i Sibirien. Till hela ha vi hört om svår, till och övermåttan lidanden ut i världen. Vi ärka snart inte mera och dock finns det hundratusentals människor, som månde hjälps och månde hjälps snart, om inte någon de skick på stöd men så många föve dem. I Sibirien krigsfångar förmådde i denna stund cirka 200 000 människor. De dö massvis, 15 å 20 prår, på 4 månader. Alla som fångar ha redan skickats i sin sibiriska jorden. De fångarna är de svenska, som under kriget m tröttnade faror och strapatser för att bli till fångarna därute och ett namn av dem som är låga och klistat av så gott som k varanda fång i Sibirien är pastor Herman Neander.

Pastor Neander är resten han berättat från fångarna till fångarna för att utreda på ver och så tycktes att i försvolade människor. Med sin lilla klohet och stora människokännsomhet vann han också denna viktiga människors förtröende i så många gågar. Sedan någon månader är pastor Neander åter i Sverige och har återgått sin befattning som kommunist

T. v: 24 maj 1919. T. h: 2 mars 1920.

HERMAN NEANDER OCH NATHAN SÖDERBLOM

Nathan Söderblom var professor i teologi vid Uppsala universitet under den tid som Herman Neander var där (bild sidan 4). År 1932 gav Herman Neander ut en skrift om sina möten med ärkebiskop Nathan Söderblom. Här några utdrag:

Ockelbo kyrka.

År 1911, när jag (Herman Neander) kom från Palestina till Ryssland för att idka studier vid akademien i Kieff, hade jag aldrig hört talas om Gammal-Svenskby. Det var svenske generalkonsuln i Odessa, Osberg, som vid avresan rådde mig att besöka den svenska folkspillran som hade sin lilla koloni vid Dnjeprs strand – någonstans norr om Cherson. Närmare besked visste inte generalkonsuln om Gammal-Svenskby's belägenhet. Och jag for på vinst och förlust. Först till Cherson, så vidare med en hjulångare uppåt Dnjepr till Berislaw. Där visste kuskarna, som posterade vid bryggan, var mitt mål låg, och två av dem bemäktigade sig var sin av mina kappsäckar. En polis kom till och avgjorde striden om mitt bagage och min person och en timme därefter stod jag utanför Gammal-Svenskby's kommunalhus, vilket även tjänstgjorde som skola. Folkskollärare Hoas kom ut och välkomnade mig.

Det var 1914 som mitt andra Svenskby-besök timade. På genomresa i Petersburg blev jag av general Brändström erbjuden befattning som svensk kyrkoherde i Petersburg, men denna plan gick om intet genom världskriget. I stället kom jag, som jag förut nämnt, i krigstjänst.

Under alla mina "krigsfångeår" och åren efter fredsslutet stod jag i sporadisk förbindelse med mina vänner i Gammal Svenskby. Ett och annat brevkort berättade mig bl.a., att 30 av dem stupat i världskriget. Men i juli 1921 fick jag ett meddelande från Hoas. Det var avfattat på ryska och löd: "Det blir full missväxt. Vi få inte ens igen utsädet".

Jag satte mig i förbindelse med ärkebiskop Söderblom, som befullmäktigade mig att taga ledningen för en hjälpaktion. Ett upprop gick ut till samtliga kommunalordförande i hela Sverige. Det resulterade i att vi i september, sålunda innan tröskningen av årets skörd ens var påbörjad, hade 100 ton säd och 20,000 kronor kontant!

Ockelbo kyrka (2).

Ärkebiskopen tog verksam del i hjälparbetet. Ett urval av hans brev från denna period belysa hans glänsande egenskap som organisatör. Den första avdelningen i denna brevsamling rör sig om hjälpexpeditionens resa till Gammal-Svenskby och de svårigheter och förvecklingar som det gällde att bekämpa. Ett, daterat Uppsala den 24 november 1921, lyder i utdrag:

"--- Det är svårt för Gammal-Svenskby-expeditionen att komma iväg. Jag har just mottagit brev från prins Carl, att de göra sitt bästa men med ännu icke lyckats klara visum till Ukraina.

Förmodligen räcker det med ett artigt brev till Prins Caradja. Vill Du vid något Stockholmsbesök uppvakta honom, så blir det säkerligen uppskattat.

"Kyrkoherden Teol. Dr. Herman Neander,
Estuna.

Broder!

1929

Hjärtligt tack för brev och meddelanden.

Domkapitlet vill, som Du förstår, gärna ha ett ingående samtal med Dig och Hoas och Buskas i saken, och då det icke blir ett domkapitels-sammanträde nästa vecka, frågar jag om Du och de skulle vilja komma hit onsdag den 16 kl. 11 f.m. och kl. 1 äta middag hos oss tillsammans med domprosten.

Utdrsgen ovan ör hämtade från denna webbplats:

Krigsfångarna i Sibirien
Möte

i Musikiska Akademien Toradagen den 4 Mars kl. 8 a. m.

Tal av ärkebiskop N. Söderblom.

Föredrag med slouffbildar av Pastor H. Neander: Upplevelser bland fångar i Sibirien.

Omarrangade biljetter 2:- 6. 1:- 37. hos Dagrens Nyheter, Stungölan, och Hornegatan 1, samt Allmänna Föreläsningssalarna.

Svenska Hjälpkommittén för krigsfångar i Sibirien.

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet.

Ett föredrag om Gammal-Svenskby hölls på måndagskvällen i Matteus kyrka av pastor H. Neander, som därvid berättade hur kolonien kommit till, gav en skildring av orten och utförligt uppehöll sig vid den svenska insamlingen och dess användning. Den intressanta föreläsningen åhördes med synnerligen stor uppmärksamhet av en publik, som till sista plats fyllde kyrkan.

T. v. 2 mars och t. h 10 mars 1920.

Ekumeniska mötet i Genève.

De svenska ombuden vid mötet äro nu utsedda.

Enligt vad ärkebiskop Söderblom meddelat St. T. äro Sveriges ombud vid den ekumeniska konferensen i Genève i augusti nu utsedda. De svenska representanterna bliva: ärkebiskop Söderblom, hovrättsrådet dr Gustaf Ribbing, major Anders Sjöstedt i Uppsala, professor Gustaf Anlén i Lund, dr John Ländskog, Brännkyrks, kyrkoherde Herman Neander, disponent Karl Ohman samt docent Yngve Brillioth.

Huruvida kyrkoherde Lysander i Malmö och dr Karl Fries skola kunna ditresa, är ännu ovist.

Nya uppslag i tuberkulosvården.

Den stora ämnet är arbetet snart färdigt.

För nationellärningens verktyg arbetet är lagt.

Dr. Sigurd Eriksson.

Huruvida kyrkoherde Lysander, dr Karl Fries, hovrättsrådet Gustaf Ribbing, major Anders Sjöstedt, professor Gustaf Anlén, ärkebiskop Söderblom, disponent Karl Ohman samt docent Yngve Brillioth, kunna ditresa, är ännu ovist.

T. v: 23 juli och t. h. 26 juli 1920.

Så där fortsatte det månad efter månad, år efter år. Var det inte Herman, så var det Gustaf Neander i tidningen (Sv. D.) Även Ernst Albin och Sixten Neander förekom då och då.

14 augusti 1925.

År 1911 besökte den unge prästmannen Herman Neander, från Ockelbo i Hälsingland, Gammalsvenskby. Han greps särskilt starkt av deras öde och skrev vid sin återkomst till Sverige att något borde göras för dem. Med denna föresats startade han ett upprop om hjälp till Svenskbyn. Denna vädja inbragte först endast 300 kronor. Han förnyade uppropet och summan steg till 4,000 och slutligen var den uppe i en lysande summa om 14,000 kronor. Senare när Gammalsvenskby mottagit denna hjälp, kunde man tillsammans med egna medel bygga ett utmärkt skolhus intill sin kyrka.

Jakob Herman Natael Neander (f.1885), förklarade sig villig att resa ner till byn och bli präst i Gammalsvenskby. Trots det fick Neander på grund av prästbrist inte tillstånd att lämna sin tjänst i Sverige. Krig och andra förhållanden kom att förhindra ett återbesök i byn. Neander blev teol. lic. i Uppsala 1924 och teologie hedersdoktor i Marburg 1925.

Ännu en artikel från www.gammalsvenskby

Jag vill påminna om att tre bröder fick doktors grad. Herman Neander: Teologie hedersdoktor i Marburg. Gustaf Neander: Medicine hedersdoktor i Uppsala. Albin Neander: Filosofie doktor i Washington D. C.

Att bli hedersdoktor, tänker jag, är på sitt sätt en mera aktningvärd prestation än att bli doktor, efter disputation. Hedersdoktorgraden har ju någon förtjänat, medan den "vanliga" doktorsgraden går att plugga sig till.

Fast nu tänker jag att detta inte alltid stämmer i den hårda verkligheten. Tänker jag på någon speciell person? Ja, det gör jag. Nu levande? Ja. Namn? Nej. ☺

Herman Neander blev så småningom kontraktsprost i Lyhundra, med uppgift att - utöver sin egen församling (Estuna) - hålla ett öga på de närliggande församlingarna, Vaddö, Björkö- Arholma, Söderby- Karl, Lohärad och Malsta.

Arholmavalsen: <https://youtu.be/KEWQ3eZaemM>

Jag har en något diffus uppfattning om geografin i den delen av Uppland. Den här (moderna kartan) visar var i hela världen vi befinner oss:

KYRKOHERDE I GÄVLE 1934

Herman Jakob Herman Neander Nyrkebruk	85	$\frac{2}{3}$	Inneröfja Mausby län	Gävle församling 1934
fr. Hildes Elisabet Andersson	88	$\frac{23}{8}$	Holm Mausby län	---
A. Eric Erikström Kammare	14	$\frac{13}{11}$	Östby Gävle län	---
fr. Karin Elisabet Kristina	29	$\frac{7}{2}$	Stockholm	---

Efter fjorton år som kyrkoherde i Estuna - med flera års tjänstledighet för resor i främmande länder - tog Herman Neander med sig sin familj till Gävle. Han blev kyrkoherde i Staffans församling och där skulle familjen stanna ett par decennier.

Några av Herman Neanders publikationer.

Kyrkobyggnader brukar ofta ha medeltida rötter. Så inte Staffans församlingskyrka i Gävle.

Kyrkans grundsten lades hösten 1930 av ärkebiskop Nathan Söderblom. Här: taklagsfest 1932.

Kyrkan invigdes 1932 av ärkebiskop Erling Eidem. Arkitekt: Knut Nordenskjöld.

Församlingen omfattade Gävle-stadsdelarna Brynäs, delar av söder, Södertull, Hemsta och byarna Järvsta, Mårtsbo, Furuvik och Ytterharnäs.

Ett klubbmärke ska bort. Vilket

MERA STORT OCH SMÅTT I SVENSKA DAGBLADET

INGA TRÄD FÅR VÄXA TILL HIMLEN

Så sa kanske Herman Neander, med glimten i ögat och ett snett leende, till sin äldre bror, Gustaf Neander, när denne vann andra pris i en tävling om att presentera jätteträd. Här nere poserar Gustaf N. vid en mäktig klibbal vid Ramsnäs men än mer imponerande var lönnen i Kavelbron, med en omkrets på över åtta meter, vilket låter väldigt mycket. Man ska dock komma ihåg: om man dividerar den omkretsen med $2 \times 3,14$ visar den formeln att lönnen var cirka 130 centimeter i rak genomskärning. (Den gamle latinaren gör anspråk på att kunna lite matematik).

Såsom varande uppvuxen 300 meter (fågelvägen) från den prisvärda lönnen, kan jag intyga att den var ofantligt stor.

*Jätteträdens
pristagare.
Bildsida kommer
i söndagsbilagan.*

Andra priset på 50 kr. gick, likaledes utan nämnvärd diskussion, till dr Gustaf Neander, Tivedsbygdens trogne son, för hans samling bilder och uppgifter om storträd i Finnerödja, främst den granna lönnen vid Kavelbron, som med sina 816 cm. är landets grövsta. På sin egen gård, Lilla Ramsnäs, har doktor Neander dessutom ett fågelbärsträd, vars omkrets av 170 cm. möjligen räcker att göra det till landets grövsta vildväxande, och en klibbal, som innehar västgötarekordet, 450 cm.

April 1939.

*Sveriges väldigaste
lönn står i Finnerödja?*

Den prisvärda lönnen i Kavelbron, Finnerödja. (Egen bild t. v. och i Sv. D. t. h.)

Här blir det lite mera tidningsklipp från Herman Neanders livsresa, utan strikt kronologi och i huvudsak utan kommentarer från min sida. Även hans nära släktingar kan komma med på ett hörn.

Församlingsafton
i
Högalids församlingssal
Torsdag 12 maj kl. 7.30 e. m.
med föredrag av kontraktsprosten, doktor
Herman Neander över ämnet
"Bolsjevism och kristendom."

Vigde
Henrik R. Neander
och
Ruth Larsson.
Gävle den 7/6 1942.

T. v: 1932. T. h: 1942

**Herr
Redaktör**

Ansvaret inför vår psalmbok.
Hr redaktör!

Många äro de som med oro tänka på möjligheten, att det sista psalmbokföreläggat genom årets kyrkomöte vinner den auktoritet, att konungen gillar och stadfäster detsamma såsom Svenska kyrkans psalmbok. Även om en del smärre ändringar skulle komma att företagas, bleve denna psalmbok säkerligen en olycka för vårt land och komme att fjärna från vår kyrka ej så få både präster och lekmän, som vilja behålla den Wallinska psalmboken, till en ny äger de klara hjärnor och den starka anda, som motivera en förändring. Det betyder mycket vad lekmannaombuden vid årets kyrkomöte ha för ställning till frågan. Varje kommun i vårt land har alltså i dessa dagar, då valen av ombud föreläggas, ett mycket stort ansvar inför vår psalmbok.

Gävle den 13 Juni 1936.
Herman Neander,
kyrkoherde i Gävle Staffan.

**Vår innerligt älskade Moder
Fru
Louise Andersson**

lämnade oss stilla den 27 dennes
vid 91 års ålder,
outsägligt sörjd och saknad.

**Olga Neander
Nils Kierkegaard
Elsa och Gösta Bratt
Ingrid och Lennart Rosengren
Stina och Gunnar Nordin
Anna och Helmer Bratt
Barnbarn, barnbarnsbarn samt
tvenne trotjänarinnor.**

T. v: Juni 1936. T. h: januari 1945 (svägerskans mor).

Samma dag som *herr redaktör*.

● **En lappbok.**

ALBIN NEANDER: *Folket i Silpas*.
Lindblads förlag.

Vi behöva inte fara dagsresor söder ut för att finna det exotiska. Vi ha det norr över. Lapparna äro populära i svensk litteratur för närvarande, varje år dugga böcker om eget och lappars lappliv.

Albin Neander.

Albin Neander, folkskolinspektören, såg mer av lapparnas liv än andra. Han hade sin gärning däruppe. Han samlade inte stoff för att skriva böcker — det kom till honom i hans arbete, då och då plockade han upp det från fjället, vid lägereldarna, i kåtorna. Hans postuma bok består av novellistiska skildringar på verklighetsgrund, redbara och kärnfulla, övertygande och sakligt fångslande. Andra ha skrivit mera lysande och smyckat — han hann dock aldrig själv genomgå sina manuskript — men en mångsidig stoffkunnighet lyser bakom berättelserna och en varm känsla och ett gott skämtlygne bär dem. "Folket i Silpas" är skriven med varm sympati för folket och landet däruppe med poesi och romantik i blotta namnen, och sådant smittar. För den lycklige ägaren av lapplivsminnen och en avdelning lapplitteratur, är den lilla volymen väl värd den plats den tar och dessutom prydes den av ett flertal goda teckningar.

Juni 1935.

*Religiösa reformförbundet
i nya ekumenikens tecken.*

Några av talarna vid konferensen: fr. v. lektor Birger Edmar, Lund, teol. dr Herman Neander, Gävle, teol. dr Emanuel Mörbeck, Katrineholm, förbundets ordförande kyrkoherde Karl Sandegård, Stockholm, och professor Knut Lundmark, Lund.

Mars 1944.

En DOTTER
Ebba och Gösta Neander
f. Rodhe. Upsala d. 5 dec. 1948

December 1948.

T. v. och t. h: april 1946. Mitten: April 1949.

Söndagen den 26 Februari 1950

Sökandet i Unden måste avbrytas

SKÖVDE, lördag. (Sv. Dns korr.) Spänningarna efter den försvunna författarinnan Eva Neander har nu avslutats utan resultat. På lördagen var spänningarna förlagda till sjön Unden, men det var ett hopplöst företag att söka i den stora delvis isbelagda sjön. Efterforskningarna har därför upphört.

Det var i Finnerödja hon försvann.

I den trakt där polisen spanar efter fröken Neander hittade man på fredagskvällen en till synes livlös värnpliktig i skogen. På landafiskalskontoret i Hova hade man på morgonen larmats om att en värnpliktig försvunnit i Jönköping och haft folk ute att leta även efter honom. Vid anträffandet läbde den värnpliktige, som var 21 år gammal, från ett knivsår i halsen, och under vägen till sjukhuset avled han. Han var känd som skötarm och sansad och före försvinnandet hade ingen märkt något särskilt på honom. Man håller dock för mest troligt att det rör sig om självmord.

Sveriges ornitologiska förening höll på lördagen årsmöte i Stockholm. Ordföranden, professor Sven Hörstadius, Uppsala, omvaldes. AV styrelseberättelsen framgick, att medlemsantalet ökat till nära 1500 medlemmar, fördelade på femton olika länder. År 1949 blev det hittills mest givande sedan föreningen för

Axel Fridell: *Tak i Stockholm I* (1932).
Färg genom min försorg.

UR EN UPPSLAGSBOK

3. Neander, Jakob Herman Natanael, präst, f. 19 mars 1885 i Finne-rödja skn. Skarab. län. Bror till N. 1 och N. 2. — N. avlade mogenhets-ex. 1904 i Örebro, studerade sistn. år vid Stockholms högskola och fortsatte 1905 i Uppsala, där han avlade teologisk-filosofisk ex. 1906 samt blev teol. kand. 1909 och teol. lic. 1924. Han blev teol. hedersdr vid univ. i Marburg, Tyskland, 1925. N. prästvigdes 1909 för ärkestiftet, där han blev komminister i Ockelbo 1912 och var kyrkoherde i Estuna 1920—34; sedan sistn. år är han kyrkoherde i Staf-fans förs. i Gävle. Åren 1932—34 var han kontraktsprost i Lyhundra kontrakt. Som Olaus Petri-stiftelsens stipendiat vistades han 1910—11 i Grekland, Palestina och Ryssland. Under första världskriget var N. i tjänst hos Sv. röda korset och besökte krigsfängelägren i Tyskland, Österrike-Ungern, Ryssland, Sibirien och Japan, delvis i samarbete med Elsa Brändström. I den ekumeniska rörelsens tjänst gjorde han en insats, då han som N. Söderbloms personliga ombud besökte den grekisk-ortodoxa kyrkans ledande män och lyckades förmå dem att acceptera dennes inbjudan till

det ekumeniska mötet i Stockholm 1925. N. har sedan utvidgat det ekumeniska programmet till att gälla samarbete med alla högre religioner. År 1933 deltog han i den stora religionskongressen i Chicago i samband med världsutställningen. Även i dogmatiskt avseende är N. en syntesens man. Han tillhör styr. för Sveriges religiösa reformförb. sedan 1929 (ordf. 1938—39). — N. har bl. a. utgivit "Gammal-Svenskby" (1912), "Bland krigsfångar i Ryssland, Sibirien och Japan" (1920), "Orientens kyrkor och den ekumeniska tanken" (1926), "Grubblaren på Jasnaja Poljana" (1928) samt "Med Nathan Söderblom" (1932). — Gift 1913 med *Hildur Elisabeth Andersson*.
G. C.

Herman Neander.

GÄVLE OCH LEKSAND

Herman Neanders (Staffans) kyrka 1934- 51.

SJ centralstation och Posten.

Staffans kyrka ligger i Brynäs och familjen Neander hade sommarställe i Leksand. Varning för ishockey- kollision. Fast hockey var inte någon stor sport vid den tiden. Visserligen var Gävle Godtemplare tidiga med denna sport - om jag minns rätt från Rekordmagasinet. Men vid den tiden spelade man fotboll på somrarna och bandy på vintern.

Herman Neander: Bok- överlämning till Gävleborgs läns museum (1951).
En avbildad rysk präst ingick i gåvan.

Det gick mot midsommar i Leksand år 1953. Till traditionerna hörde att Rune Lindströms Himlaspel sattes upp på en scen i Sammeldalsgropen. *)

*) Rune Lindström läste, som Herman Neander på sin tid, teologi i Uppsala.

Det känns lite högtidligt att få avsluta den här berättelsen om Herman Neander med devisen ur Rune Lindströms verk:

Ett spel om en väg som till himla bär.

Tack för visat intresse.

Mariestad 17 februari 2021

/ Alf

Följer SLUTORD (som varit FÖRORD i de tre första delarna).

SLUTORD

Denna berättelse handlar lite om Jacob Neander och hans hustru Christina Eriksdotter och mera om deras söner och döttrar, främst efter Jacob Neanders frånfalle år 1904. De äldre ungdomarnas vägar var redan utstakade vid den tiden, medan de yngsta låg i startgroparna.

Jag ska inte försöka beskriva någons livsgärning. Det ska handla om vart livsresorna ledde och om vem som gjorde vad och familjens sammanhållning, så som det går att läsa ut av kyrkböckerna (via Riksarkivet). Det blir många bilder som visar hur det såg ut där någon uppehöll sig vid en viss tidpunkt. Man får troligen inte veta något nytt om familjen Neander. Man blir bara påmind.

Jag har aldrig känt någon i familjen Neander, utom Ebba, som var Gustaf och Olga Neanders svärdotter. Ebba var öppen och trevlig till sitt sätt. Hennes person lyste av välvilja, humor och livsglädje. Hon lämnade ingen oberörd.

Första delen kommer att handla främst om äldste sonen i lärarfamiljen, Gustaf Verner Neander. Han gjorde en livsresa från Finnerödja till Finnerödja.

Denna, den tredje delen, handlar om Gustaf V. Neanders fyra yngsta syskon, utom Herman Neander som får en egen del senare.

/ Alf

Underlag:

Berättelser jag läst och hört

Boken *Kring minnet av Gustaf Neander*

Kyrböcker, via Riksarkivet

Kartor från Lantmäteriet

Egna bilder och från digitala arkiv

Vykort

ALLT BÖRjade I KÖRNINGSTORP

Läraren undervisade troligen i en skola till men familjen bodde i Körningstorp.

För föräldrarna började det förstås någon annan stans. Jacob Neander levde sina barnår i Stora Ykullen, Tiveds socken och Christina Eriksdotter växte upp i Västansjö, Finnerödja socken.

FAMILJEN NEANDER ÅR 1892

Namn	Född	Ställe	Kommentar
Jacob Neander	1844	Stora Ykullen	Folkskollärare
Christina Eriksson	1847	Västansjö	Gifta 30/12 1873
Gustaf Verner	1874	Körningstorp	
Karl August Bernhard	1876	"	
Ernst Albin	1878	"	
Ellen Kristina Elisabet	1881	"	Hon avled 1884
Nils Erik Simeon	1883	"	
Anna Teresia	1884	"	
Jacob Herman Natanael	1885	"	
Frans Edvard	1888	"	Han avled 1888
Sixten Alexius	1889	"	
Henrik Rudolf	1892	"	
Matilda Lovisa Johansdotter	1874		Piga från Jonsgård

Jacob Neanders föräldrar: *Nils Andersson*, född 1808 i Alebacken, Undenäs (senare Tiveds) socken och *Britta Lisa Andersdotter*, född 1819 i Häggehem, samma socken.

Jacob hette såklart Nilsson vid födseln. Steget från N. Andersson till Neander är ju inte så långt. Han bytte namn under seminarietiden i Karlstad (tidigt 1870- tal)

Christina Eriksdotters föräldrar: *Eric Ericsson*, född 1804 i Västansjö. Finnerödja socken och *Catrina Olofsdotter*, född 1805 i Högshult.

Anmärkning:

Namnstavning är ett kapitel för sig. Namnen *moderniserades* med tiden i böckerna. Jag försöker använda den ursprungliga stavningen, dock att w och q i regel skrivs v och k.

INACKORDERADE I KRISTINEHAMN OCH ÖREBRO

Ungdomarna startade söndag kväll på Finnerödja järnvägsstation, bytte tåg i Laxå och kom till Kristinehamn, gick på läroverket måndag- lördag / man gick troligen inte på stadshotellet / och man åkte hem till Finnerödja lördag eftermiddag.

Underlag: Vykort.

Så småningom åkte man till Örebro i stället, gick på Karolinska läroverket, tog studentexamen och drog vidare mot nya mål.

Karolinska läroverket och där bakom stadens fängelse.

Underlag: vykort och ur Örebro stadsarkiv.

SEX FICK NYA ADRESSER ÅR 1904

Jacob Neander			
Gustaf Verner			
Karl August Bernhard	174 246	187 10	
Ernst Albin	277 82	187 10	
Nils Erik Simeon	188 33	187 10	
Anna Teresia	87 503		
Jakob Herman Natanael			

Finnerödja kyrka år 1897. Körningstorp var nästgårds till kyrkan.

Folkskolläraren och fadern Jacob Neander fyllde sextio år i februari 1904 och avled knappt tre månader senare. Modern Christina var 56 år och flera av de vuxna barnen var redan ute på egna livsresor, vilka i regel gick den väg som bilderna på förra sidan visar.

Nästa steg blir att kartlägga vad ungdomarna mötte för öden och äventyr efter avslutad skolgång i Kristinehamn och Örebro - i några fall troligen någon annan stans. Jag återkommer till detaljerna i bilden ovan och tar sönerna och döttrarna i åldersordning. Det kommer att bli mera fragmentariskt än detaljrikt. Så är i alla fall min ambition. Men man vet aldrig.

De flesta bildoriginalen är i gråskalan och **de har fått färg genom min försorg.**

TIDIGARE

www.mossebladet.se

Olofs och Stinas barn och barnbarn
med rötterna i Högshult i Finnerödja socken

Del ett: Maria Olofsdotter Moberg och Lars Olofsson Moberg

Del två: Eva Olofsdotter Moberg och Eric Olofsson Moberg

Del tre: Catrina Olofsdotter Moberg och Olof d. y. Olofsson Moberg

FAMILJEN NEANDER I FINNERÖDJA OCH LITE VARSTANS I SVERIGE

Del ett: Mest om Gustaf V. Neander.

Del två: Karl August Bernhard, Ernst Albin och Nils Erik Simeon Neander.

Del tre: Anna Teresia, Sixtgen Alexius och Henrik Rudolf Neander

I SAMMA SERIE